Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (šestého senátu)

26. března 2020 *

„Řízení o předběžné otázce – Ochrana spotřebitele – Směrnice 2008/48/ES – Smlouvy o spotřebitelském úvěru – Právo odstoupit od smlouvy – Lhůta pro výkon tohoto práva – Požadavky na informace, které mají být uvedeny ve smlouvě – Informační sdělení, které pouze řetězovitě odkazuje na vnitrostátní předpisy“

Ve věci C-66/19,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Landgericht Saarbrücken (zemský soud v Saarbrückenu, Německo) ze dne 17. ledna 2019, došlým Soudnímu dvoru dne 29. ledna 2019, v řízení

JC

proti

Kreissparkasse Saarlouis,

SOUDNÍ DVŮR (šestý senát),

ve složení M. Safjan (zpravodaj), předseda senátu, L. Bay Larsen a N. Jääskinen, soudci,

generální advokátka: E. Sharpston,

vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření předložená:

– za JC T. Röskem, Rechtsanwalt,

– za Kreissparkasse Saarlouis G. Rohlederem, Rechtsanwalt,

– za německou vládu J. Möllerem, M. Hellmannem a E. Lankenauem, jakož i A. Berg, jako zmocněnci,

– za českou vládu M. Smolkem, J. Vláčilem a S. Šindelkovou, jako zmocněnci,

– za Evropskou komisi G. Goddin a B.-R. Killmannem, jako zmocněnci,

* Jednací jazyk: němčina.

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generální advokátky, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 10 odst. 2 písm. p) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS (Úř. věst. 2008, L 133, s. 66, a opravy v Úř. věst. 2009, L 207, s. 14, Úř. věst. 2010, L 199, s. 40, Úř. věst. 2011, L 234, s. 46 a Úř. věst. 2015, L 36, s 15).

2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi JC, jenž je spotřebitelem, a Kreissparkasse Saarlouis ve věci vykonání práva JC na odstoupení od smlouvy o úvěru uzavřené s touto úvěrovou institucí.

Právní rámec

Unijní právo

3 Body 8 až 10, 14 a 31 odůvodnění směrnice 2008/48 uvádějí:

„(8) Je důležité, aby trh nabízel dostatečný stupeň ochrany spotřebitele, a zajistil tak důvěru spotřebitelů. […]

(9) Úplná harmonizace je nezbytná pro zajištění vysoké a rovnocenné úrovně ochrany zájmů všech spotřebitelů ve Společenství a pro vytvoření skutečného vnitřního trhu. Členským státům by proto nemělo být povoleno zachovávat ani zavádět jiná vnitrostátní ustanovení, než která jsou stanovena v této směrnici. […]

(10) […] touto směrnicí by […] nemělo být dotčeno uplatňování ustanovení této směrnice členskými státy v oblastech, které nespadají do oblasti její působnosti, je-li to v souladu s právem Společenství. Členské státy by tak mohly zachovat nebo zavést vnitrostátní právní předpisy, které odpovídají této směrnici nebo některým z jejích ustanovení, pro úvěrové smlouvy mimo oblast její působnosti, například na úvěrové smlouvy na částky nižší než 200 EUR nebo vyšší než 75 000 EUR. Členské státy by dále mohly uplatňovat ustanovení této směrnice na vázané úvěry, které nepokrývá definice smlouvy o vázaném úvěru stanovená v této směrnici. […]

[…]

(14) Úvěrové smlouvy týkající se poskytnutí úvěru zajištěného nemovitostí by měly být z oblasti působnosti této směrnice vyňaty. Tento druh úvěru má velmi specifickou povahu. Z oblasti působnosti této směrnice by měly být rovněž vyňaty úvěrové smlouvy, jejichž účelem je financování nabytí nebo zachování vlastnických práv k pozemku nebo ke stávající či projektované budově. Úvěrové smlouvy by však neměly být z oblasti působnosti této směrnice vyňaty jen proto, že jejich účelem je obnova nebo zvýšení hodnoty stávající budovy.

[…]

(31) Aby se spotřebitel mohl seznámit se svými právy a povinnostmi podle úvěrové smlouvy, měla by tato smlouva jasně a výstižně uvádět veškeré nezbytné informace.“

4 Článek 2 této směrnice, nadepsaný „Oblast působnosti“, stanoví:

„1. Tato směrnice se vztahuje na úvěrové smlouvy.

2. Tato směrnice se nevztahuje na

a) úvěrové smlouvy, které jsou zajištěny hypotékou nebo jiným srovnatelným zajištěním běžně používaným v členském státě na nemovitý majetek nebo které jsou zajištěny právem souvisejícím s nemovitým majetkem;

b) úvěrové smlouvy, jejichž účelem je nabytí nebo zachování vlastnických práv k pozemku nebo ke stávající nebo projektované budově;

c) úvěrové smlouvy na celkovou výši úvěru nižší než 200 [eur] nebo vyšší než 75 000 [eur];

[…]“

5 Článek 10 uvedené směrnice, nadepsaný „Informace, které mají být uvedeny v úvěrových smlouvách“, v odst. 2 písm. p) stanoví:

„Úvěrová smlouva jasně a výstižně uvádí

[…]

p) existenci nebo neexistenci práva na odstoupení od smlouvy, období, během něhož může být takové právo vykonáno, a jiné podmínky pro výkon tohoto práva, včetně informací o povinnosti spotřebitele zaplatit čerpanou jistinu a příslušný úrok v souladu s čl. 14 odst. 3 písm. b), jakož i o částce úroku splatné za den“.

6 Článek 14 téže směrnice, nadepsaný „Právo na odstoupení od smlouvy“, v odstavci 1 zní následovně:

„Spotřebitel má k dispozici lhůtu čtrnácti kalendářních dnů na odstoupení od úvěrové smlouvy bez uvedení důvodu.

Lhůta pro odstoupení od smlouvy začíná běžet

a) buď dnem uzavření úvěrové smlouvy, nebo

b) dnem, kdy spotřebitel obdrží smluvní podmínky a informace v souladu s článkem 10, pokud tento den nastane později než den uvedený v písmenu a) tohoto pododstavce.“

7 Článek 22 směrnice 2008/48, nadepsaný „Harmonizace a kogentní povaha směrnice“, v odstavci 1 stanoví:

„Pokud tato směrnice obsahuje harmonizovaná ustanovení, nesmějí členské státy ve svém vnitrostátním právu zachovávat ani zavádět ustanovení odchylná od ustanovení této směrnice.“

Německé právo

8 Ustanovení § 492 Bürgerliches Gesetzbuch (občanský zákoník), ve znění použitelném na spor v původním řízení (dále jen „BGB“), stanovil:

„1. Smlouvy o spotřebitelském úvěru musí být uzavírány písemně, není-li stanovena přísnější forma. […]

2. Smlouva musí obsahovat údaje předepsané pro všechny smlouvy o spotřebitelském úvěru v souladu s § 247 odst. 6 až 13 Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch [(zákon, kterým se zavádí BGB), ve znění použitelném na spor v původním řízení, dále jen ‚EGBGB‘].

[…]“

9 Ustanovení § 495 BGB stanovilo:

„1. Příjemce úvěru má v případě smlouvy o spotřebitelském úvěru právo na odstoupení od smlouvy podle § 355.

2. Ustanovení § 355 až 359a se použijí za podmínky, že:

1) povinné informace podle § 247 odst. 6 druhém pododstavci EGBGB se uvádí namísto poučení o odstoupení od smlouvy;

2) lhůta pro odstoupení od smlouvy nezačne běžet
   a) před uzavřením smlouvy ani
   b) předtím než příjemce úvěru obdrží povinné informace uvedené v § 492 odst. 2 a

3) příjemce úvěru […] rovněž uhradí věřiteli náklady, které věřitel vynaložil u veřejných orgánů a které nemůže získat zpět.“

10 Ustanovení § 503 odst. 1 BGB zní takto:

„Ustanovení § 497 odst. 2 a odst. 3 první, druhá, čtvrtá a pátá věta, jakož i § 499, § 500 a § 502 se nepoužijí na smlouvy, v jejichž rámci poskytnutí úvěru podléhá povinnosti zajištění zřízením zástavního práva k nemovitosti a je uskutečňováno za podmínek obvyklých pro smlouvy zajištěné zástavním právem k nemovitosti a jejich průběžné financování.“

11 Ustanovení § 247 odst. 6 prvního pododstavce EGBGB uvádělo výčet údajů, které musely být obsaženy v úvěrové smlouvě uzavřené spotřebitelem. Ostatní informace, které musela smlouva povinně obsahovat, byly stanoveny v § 247 odst. 6 druhém pododstavci první a druhé větě, v § 247 odst. 7, v § 247 odst. 8 druhém pododstavci (pokud jde o smlouvy, které zahrnují další plnění), v § 247 odst. 12 prvním pododstavci druhé větě bodě 2 (pokud jde o propojené smlouvy a úplatné poskytnutí financování) a v § 247 odst. 13 prvním pododstavci (účastní-li se smlouvy i zprostředkovatel úvěru) EGBGB.

12 Ustanovení § 247 odst. 9 EGBGB stanovilo, že v případě smluv uvedených v § 503 BGB se odchylně od odstavců 3 až 8, 12 a 13 musí informace uvedené v odst. 3 prvním pododstavci bodech 1 až 7, 10 a 13, jakož i v odst. 3 čtvrtém pododstavci a odstavci 8 tohoto § 247 povinně uvádět v předsmluvních informacích a ve smlouvě o úvěru uzavřené se spotřebitelem.. Toto ustanovení stanovilo, že smlouva musí kromě toho obsahovat poučení o právu odstoupit od smlouvy uvedeném v odst. 6 druhém pododstavci uvedeného § 247.

Spor v původním řízení a předběžné otázky

13 V roce 2012 uzavřel JC jakožto spotřebitel u úvěrové instituce, a sice Kreissparkasse Saarlouis, smlouvu o úvěru zajištěnou zástavním právem k nemovitosti ve výši 100 000 eur s roční pevnou výpůjční úrokovou sazbou 3,61 % do 30. listopadu 2021 (dále jen „dotčená smlouva“).

14 Článek 14 této smlouvy, nadepsaný „Poučení o odstoupení od smlouvy“, zněl takto:

„Právo odstoupit od smlouvy

Příjemce úvěru může ve lhůtě 14 dnů odstoupit od svého smluvního závazku písemně (například dopisem, faxem nebo e-mailem) bez uvedení důvodů. Lhůta začíná plynout po uzavření smlouvy, nikoli však dříve, než příjemce úvěru obdrží veškeré povinné informace uvedené v § 492 odst. 2 [BGB] (například informace o typu úvěru, čisté výši úvěru, o době platnosti smlouvy). […]“

15 Dopisem ze dne 30. ledna 2016 JC oznámil Kreissparkasse Saarlouis, že odstupuje od svého smluvního závazku týkajícího se této smlouvy.

16 JC poté podal u Landgericht Saarbrücken (zemský soud v Saarbrückenu, Německo) žalobu, kterou se domáhal, aby bylo určeno, zaprvé že pohledávka Kreissparkasse Saarlouis na základě dotčené smlouvy nepřesahuje částku 66 537,57 eura vypočtenou k 30. dubnu 2018, zadruhé že Kreissparkasse Saarlouis je v prodlení s přijetím platby této částky a zatřetí že Kreissparkasse Saarlouis je povinna odškodnit JC za jakoukoli škodu vyplývající z odmítnutí úhrady dluhu. JC podpůrně navrhl, aby bylo určeno, že ode dne doručení oznámení o odstoupení od smlouvy již nemá Kreissparkasse Saarlouis nárok na smluvní úroky ani na vrácení úvěru podle podmínek dotčené smlouvy.

17 Kreissparkasse Saarlouis navrhla zamítnutí žaloby JC z důvodu, že posledně jmenovaného řádně obeznámila s jeho právem odstoupit od smlouvy a lhůta pro vykonání tohoto práva v okamžiku, kdy se ho JC hodlal dovolávat, již uplynula.

18 Předkládající soud poukazuje na to, že podle čl. 2 odst. 2 písm. a) směrnice 2008/48 se tato směrnice nevztahuje na smlouvy o úvěru zajištěné zástavním právem k nemovitosti. Uvádí, že německý zákonodárce nicméně využil možnosti, která je uvedena v bodě 10 odůvodnění této směrnice, použít režim stanovený touto směrnicí na oblasti, které nespadají do její působnosti, jako je tomu v případě režimu použitelného na takové smlouvy. Za těchto podmínek předkládající soud konstatuje, že výklad ustanovení uvedené směrnice je nezbytný k vyřešení sporu v původním řízení a že Soudní dvůr má pravomoc k podání tohoto výkladu v projednávané věci, přičemž se v tomto ohledu dovolává rozsudku ze dne 17. července 1997, Giloy (C-130/95, EU:C:1997:372).

19 Pokud jde o meritum věci, předkládající soud si klade otázku, zda odkaz na § 492 odst. 2 BGB uvedený v dotčené smlouvě ohledně povinných informací, které musí být poskytnuty příjemci úvěru, splňuje požadavek stanovený v čl. 10 odst. 2 písm. p) směrnice 2008/48, podle kterého musí úvěrová smlouva „jasně a výstižně“ uvádět existenci nebo neexistenci práva na odstoupení od smlouvy, jakož i podmínky pro vykonání tohoto práva.

20 Předkládající soud zejména konstatuje, že uvedené ustanovení BGB odkazuje rovněž na jiné vnitrostátní ustanovení, a sice na § 247 odst. 6 až 13 EGBGB, přičemž posledně uvedený paragraf odkazuje na jiná ustanovení BGB. Za těchto podmínek je spotřebitel povinen k tomu, aby zjistil všechny povinné informace, jejichž sdělení určuje počátek lhůty pro odstoupení od smlouvy, seznámit se s vnitrostátními ustanoveními obsaženými v různých legislativních aktech.

21 Mimoto je spotřebitel nucen k tomu, aby v souladu s § 247 odst. 9 EGBGB určil, zda se smlouva, kterou uzavřel s obchodníkem, týká hypotečního úvěru ve smyslu § 503 BGB, přičemž tuto otázku nemůže podle předkládajícího soudu vyřešit průměrný spotřebitel, který nemá právní vzdělání.

22 Za těchto podmínek se Landgericht Saarbrücken (zemský soud v Saarbrückenu) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Musí být článek 10 odst. 2 písm. p) směrnice 2008/48 vykládán v tom smyslu, že mezi povinné údaje o ‚období, během něhož může být takové právo [na odstoupení] vykonáno' nebo o ‚jin[ých] podmínk[ách] pro výkon tohoto práva [na odstoupení]' patří také podmínky týkající se začátku plynutí lhůty pro odstoupení od smlouvy?

2) V případě kladné odpovědi na otázku 1):

Brání článek 10 odst. 2 písm. p) směrnice 2008/48 takovému výkladu, že informace o právu na odstoupení od smlouvy je ‚jasná' a ‚výstižná', jestliže sama v plném rozsahu neuvádí povinné údaje týkající se začátku běhu lhůty pro odstoupení od smlouvy, nýbrž odkazuje na vnitrostátní právní předpis – v této věci § 492 odst. 2 [BGB] ve znění platném do 12. června 2014 – který dále odkazuje na další vnitrostátní předpisy – v této věci § 247 odst. 6 až 13 [EGBGB] ve znění platném do 12. června 2014 – a spotřebitel si tedy musí přečíst mnoho ustanovení v různých právních předpisech, aby mu bylo jasné, jaké povinné údaje musí být poskytnuty, aby lhůta pro odstoupení od jeho úvěrové smlouvy začala plynout?

3) V případě záporné odpovědi na otázku 2) (a v případě, že ohledně odkazu na vnitrostátní právní předpisy neexistují žádné zásadní pochybnosti):

Brání článek 10 odst. 2 písm. p) směrnice 2008/48 takovému výkladu, podle něhož je informace o právu na odstoupení od smlouvy ‚jasná' a ‚výstižná', pokud odkaz na vnitrostátní zákonný předpis – v projednávané věci § 492 odst. 2 [BGB] ve znění platném do 12. června 2014 – a další odkaz v něm obsažený – v této věci na § 247 odst. [6] až 13 [EGBGB] ve znění platném do 12. června 2014 – nutně vede k tomu, že spotřebitel musí nad rámec pouhého přečtení zákonné normy provést právní subsumpci – například zda mu byl úvěr poskytnut za podmínek obvyklých pro smlouvy zajištěné zástavním právem k nemovitosti a jejich průběžné financování – nebo zda se jedná o propojené smlouvy, aby se dozvěděl, jaké povinné údaje musí být poskytnuty, aby lhůta pro odstoupení od jeho úvěrové smlouvy začala plynout?"

K přípustnosti žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

23 Německá vláda v písemném vyjádření tvrdí, že Soudní dvůr nemá pravomoc odpovědět na položené otázky z důvodu, že se směrnice 2008/48 nepoužije na smlouvy o úvěru zajištěné zástavním právem k nemovitosti a že se německý zákonodárce navzdory možnosti, kterou mu přiznal unijní normotvůrce, nerozhodl použít režim stanovený touto směrnicí v oblastech, které nespadají do její působnosti, jako je oblast smluv o spotřebitelském úvěru zajištěných zástavním právem k nemovitosti dotčená v původním řízení.

24 Německá vláda rovněž uvádí, že před přijetím směrnice 2008/48 již německé právo stanovilo právní úpravu týkající se takových smluv. Vzhledem k tomu, že posledně uvedená právní úprava byla považována za odpovídající ustanovením této směrnice, nevyžadovalo její provedení z tohoto důvodu přijetí nových právních předpisů. Vnitrostátní zákonodárce pouze považoval za vhodné sjednotit ustanovení týkající se spotřebitelského úvěru a úvěru zajištěného zástavním právem k nemovitosti.

25 V tomto ohledu je třeba připomenout, že podle čl. 2 odst. 2 písm. a) směrnice 2008/48 se tato směrnice nevztahuje na úvěrové smlouvy, které jsou zajištěny hypotékou nebo jiným srovnatelným zajištěním běžně používaným v členském státě na nemovitý majetek nebo které jsou zajištěny právem souvisejícím s nemovitým majetkem.

26 Unijní normotvůrce však upřesnil, jak vyplývá z bodu 10 odůvodnění této směrnice, že členský stát může zachovat nebo zavést vnitrostátní právní předpisy, které odpovídají ustanovením uvedené směrnice nebo některým z jejích ustanovení, pro úvěrové smlouvy nespadající do oblasti působnosti této směrnice.

27 Z předkládacího rozhodnutí přitom vyplývá, že německý zákonodárce se tak rozhodl uplatnit režim stanovený směrnicí 2008/48 na takové smlouvy, jako je dotčená smlouva.

28 Soudní dvůr v řadě případů rozhodl, že má pravomoc rozhodnout o žádostech o rozhodnutí o předběžné otázce týkajících se ustanovení unijního práva v situacích, kdy se skutkový stav v původním řízení nacházel mimo působnost unijního práva, a tedy spadal výlučně do pravomoci členských států, ale kdy se uvedená ustanovení unijního práva stala použitelnými v důsledku odkazu na jejich obsah ve vnitrostátním právu (rozsudek ze dne 12. července 2012, SC Volksbank România, C-602/10, EU:C:2012:443, bod 86 a citovaná judikatura).

29 Soudní dvůr zejména zdůraznil, že pokud vnitrostátní právní předpisy zamýšlí přizpůsobit řešení situací, které nespadají do působnosti dotčeného unijního aktu, řešením upraveným uvedeným aktem, existuje jasný zájem Unie na tom, aby se za účelem předejití budoucím rozdílným výkladům dostalo převzatým ustanovením nebo pojmům uvedeného aktu jednotného výkladu (rozsudek ze dne 19. října 2017, Solar Electric Martinique, C-303/16, EU:C:2017:773, bod 26 a citovaná judikatura).

30 Kromě toho na otázky týkající se výkladu unijního práva položené vnitrostátním soudem v právním a skutkovém rámci, který tento soud vymezuje v rámci své odpovědnosti a jehož správnost nepřísluší Soudnímu dvoru ověřovat, se vztahuje domněnka relevance. Odmítnutí žádosti podané vnitrostátním soudem je ze strany Soudního dvora možné pouze tehdy, je-li zjevné, že žádaný výklad unijního práva nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení, jestliže se jedná o hypotetický problém nebo také jestliže Soudní dvůr nedisponuje skutkovými nebo právními poznatky nezbytnými pro užitečnou odpověď na otázky, které jsou mu položeny (rozsudek ze dne 3. července 2019, UniCredit Leasing, C-242/18, EU:C:2019:558, bod 46 a citovaná judikatura).

31 Soudní dvůr mimoto opakovaně rozhodl, že mu nepřísluší, aby se v rámci řízení o předběžné otázce vyjadřoval k výkladu vnitrostátních ustanovení ani aby posuzoval, zda jejich výklad, který poskytuje předkládající soud, je správný, jelikož takový výklad je ve výlučné pravomoci vnitrostátních soudů (rozsudek ze dne 3. července 2019, UniCredit Leasing, C-242/18, EU:C:2019:558, bod 47 a citovaná judikatura).

32 Za těchto podmínek je třeba konstatovat, že žádost o rozhodnutí o předběžné otázce je přípustná.

K předběžným otázkám

K první otázce

33 Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 10 odst. 2 písm. p) směrnice 2008/48 musí být vykládán v tom smyslu, že mezi informace, které mají být podle tohoto ustanovení jasně a výstižně uvedeny v úvěrové smlouvě, patří podmínky počítání lhůty pro odstoupení od smlouvy stanovené v čl. 14 odst. 1 druhém pododstavci této směrnice.

34 Podle čl. 10 odst. 2 písm. p) uvedené směrnice musí úvěrová smlouva jasně a výstižně uvádět nejen „existenci nebo neexistenci práva na odstoupení od smlouvy“ a „období, během něhož může být takové právo vykonáno“, nýbrž i „jiné podmínky pro výkon tohoto práva“.

35 Jak vyplývá z čl. 10 odst. 2 směrnice 2008/48 ve světle bodu 31 odůvodnění této směrnice, požadavek jasně a výstižně uvést v úvěrové smlouvě vypracované na papíře nebo na jiném trvalém nosiči informace uvedené v tomto ustanovení je nezbytný k tomu, aby se spotřebitel mohl seznámit se svými právy a povinnostmi (rozsudek ze dne 9. listopadu 2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, bod 31).

36 Tento požadavek přispívá k dosažení cíle, který směrnice 2008/48 sleduje a který spočívá v oblasti spotřebitelských úvěrů v provedení úplné a nezbytné harmonizace v celé řadě klíčových oblastí, jež je považována za nezbytnou pro zajištění vysoké a rovnocenné úrovně ochrany zájmů všech spotřebitelů v Unii a pro usnadnění vzniku dobře fungujícího vnitřního trhu spotřebitelských úvěrů (rozsudek ze dne 9. listopadu 2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, bod 32).

37 Vzhledem k významu práva odstoupit od smlouvy pro ochranu spotřebitele má informace o tomto právu pro tohoto spotřebitele zásadní význam. Aby spotřebitel mohl této informace využít naplno, musí předem znát podmínky, lhůtu a postupy pro vykonání práva odstoupit od smlouvy (obdobně viz rozsudek ze dne 23. ledna 2019, Walbusch Walter Busch, C-430/17, EU:C:2019:47, bod 46).

38 Mimoto účinnost práva odstoupit od smlouvy stanoveného v článku 14 směrnice 2008/48 by byla vážně oslabena, kdyby podmínky počítání lhůty pro odstoupení od smlouvy nespadaly mezi řadu podmínek pro vykonání tohoto práva, které musí být povinně uvedeny v úvěrové smlouvě ve smyslu tohoto čl. 10 odst. 2 této směrnice.

39 S ohledem na všechny výše uvedené úvahy je třeba na první otázku odpovědět tak, že čl. 10 odst. 2 písm. p) směrnice 2008/48 musí být vykládán v tom smyslu, že mezi informace, které mají podle tohoto ustanovení být jasně a výstižně uvedeny v úvěrové smlouvě, patří podmínky počítání lhůty pro odstoupení od smlouvy stanovené v čl. 14 odst. 1 druhém pododstavci této směrnice.

K druhé otázce

40 Podstatou druhé otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 10 odst. 2 písm. p) směrnice 2008/48 musí být vykládán v tom smyslu, že brání tomu, aby úvěrová smlouva odkazovala, pokud jde o informace uvedené v článku 10 této směrnice, na vnitrostátní ustanovení, které samo odkazuje na jiná ustanovení práva dotčeného členského státu.

41 Úvodem je třeba konstatovat, že ve věci v původním řízení dotčená smlouva uvádí, že lhůta pro odstoupení od smlouvy začíná běžet po uzavření smlouvy, avšak nikoliv před tím, než příjemce úvěru obdrží všechny povinné informace uvedené v § 492 odst. 2 BGB. Uvedené ustanovení odkazuje na § 247 odst. 6 až 13 EGBGB, který odkazuje na jiná ustanovení BGB.

42 Předkládající soud tedy konstatuje, že povinné informace, jejichž sdělení spotřebiteli určuje počátek běhu lhůty pro odstoupení od smlouvy v souladu s čl. 10 odst. 2 písm. p) směrnice 2008/48 a čl. 14 odst. 1 druhým pododstavcem této směrnice, nejsou jako takové v dotčené smlouvě uvedeny. Dochází k závěru, že spotřebitel je v důsledku toho povinen za účelem jejich určení prostudovat celou řadu vnitrostátních právních ustanovení obsažených v různých legislativních aktech.

43 Je třeba připomenout, že – jak vyplývá z čl. 14 odst. 1 druhého pododstavce písm. b) směrnice 2008/48 – lhůta pro odstoupení od smlouvy začíná běžet až poté, co byly spotřebiteli poskytnuty informace uvedené v článku 10 této směrnice, pokud tento den nastane později než den uzavření úvěrové smlouvy. Uvedený článek 10 vyjmenovává informace, které musí být uvedeny v úvěrových smlouvách.

44 Pokud přitom spotřebitelská smlouva odkazuje na určitá ustanovení vnitrostátního práva, pokud jde o informace, jejichž uvedení je požadováno na základě článku 10 směrnice 2008/48, nemůže spotřebitel na základě smlouvy určit rozsah svého smluvního závazku, ani ověřit, zda jsou všechny požadované údaje v souladu s uvedeným ustanovením uvedeny ve smlouvě, kterou uzavřel, ani *a fortiori* ověřit, zda lhůta pro odstoupení, kterou může mít k dispozici, začala běžet.

45 Kromě toho znalost a dobré pochopení informací spotřebitelem, které musí povinně obsahovat úvěrová smlouva v souladu s čl. 10 odst. 2 směrnice 2008/48, jsou nezbytné pro řádné plnění této smlouvy, a zejména pro výkon práv spotřebitele, mezi něž patří jeho právo odstoupit od smlouvy.

46 V tomto ohledu je třeba poukázat na to, že Soudní dvůr rozhodl, že pokud směrnice v oblasti ochrany spotřebitele ukládá obchodníkovi povinnost seznámit spotřebitele s obsahem navrhovaného smluvního závazku, jehož některé prvky jsou určeny závaznými právními nebo správními předpisy členského státu, je tento obchodník povinen informovat spotřebitele o obsahu uvedených ustanovení (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 26. dubna 2012, Invitel, C-472/10, EU:C:2012:242, bod 29).

47 Pouhý odkaz v obecných smluvních podmínkách na právní nebo správní předpis, který stanoví práva a povinnosti smluvních stran, tak nepostačuje (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 21. března 2013, RWE Vertrieb, C-92/11, EU:C:2013:180, bod 50).

48 V takové situaci, jako je situace ve věci v původním řízení, je tedy třeba konstatovat, že odkaz v dotčené smlouvě na vnitrostátní právní předpisy, jak je popsán v bodě 41 tohoto rozsudku, nesplňuje požadavek uvedený v bodech 43 až 47 tohoto rozsudku, aby byl spotřebitel v souladu s čl. 10 odst. 2 písm. p) směrnice 2008/48 jasně a výstižně informován o období, během něhož může být právo na odstoupení od smlouvy vykonáno, a o jiných podmínkách pro jeho výkon.

49 S ohledem na všechny výše uvedené úvahy je třeba na druhou otázku odpovědět tak, že čl. 10 odst. 2 písm. p) směrnice 2008/48 musí být vykládán v tom smyslu, že brání tomu, aby úvěrová smlouva odkazovala, pokud jde o informace uvedené v článku 10 této směrnice, na vnitrostátní ustanovení, které samo odkazuje na jiná ustanovení práva dotčeného členského státu.

K třetí otázce

50 S ohledem na odpověď podanou na druhou otázku není důvodné odpovídat na třetí otázku.

K nákladům řízení

51 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (šestý senát) rozhodl takto:

1) Článek 10 odst. 2 písm. p) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS musí být vykládán v tom smyslu, že mezi informace, které mají být podle tohoto ustanovení jasně a výstižně uvedeny v úvěrové smlouvě, patří podmínky počítání lhůty pro odstoupení od smlouvy stanovené v čl. 14 odst. 1 druhém pododstavci této směrnice.

2) Článek 10 odst. 2 písm. p) směrnice 2008/48 musí být vykládán v tom smyslu, že brání tomu, aby úvěrová smlouva odkazovala, pokud jde o informace uvedené v článku 10 této směrnice, na vnitrostátní ustanovení, které samo odkazuje na jiná ustanovení práva dotčeného členského státu.

Podpisy.